

NUTQNI ANIQLASH TEXNOLOGIYALARINING TIL O'RGANISH JARAYONIDAGI ROLI

Matjidova Jasmina Alisher qizi

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Annotatsiya. ushbu maqolada nutqni aniqlash texnologiyalarining til o'rganish jarayonidagi o'rni va ahamiyati yoritiladi. Zamonaviy sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan nutqni aniqlash tizimlari o'quvchilarga talaffuzni to'g'rilash, tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda mustaqil o'rganish imkonini yaratadi. Shuningdek, ushbu texnologiyalar yordamida individual yondashuvni amalga oshirish va o'quv jarayonini samarali tashkil etish mumkin. Maqolada nutqni aniqlash vositalarining afzalliklari, kamchiliklari hamda ularni ta'lim jarayonida qo'llash istiqbollari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Nutqni aniqlash texnologiyalari, til o'rganish, sun'iy intellekt, talaffuz, tinglab tushunish, raqamli ta'lim, innovatsion metodlar, mustaqil o'rganish, ta'lim texnologiyalari.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль и значение технологий распознавания речи в процессе изучения языков. Современные системы распознавания речи, разработанные на основе искусственного интеллекта, помогают учащимся улучшать произношение, развивать навыки аудирования и способствуют самостоятельному обучению. Кроме того, данные технологии позволяют реализовать индивидуальный подход и повысить эффективность образовательного процесса. В статье анализируются преимущества, недостатки и перспективы применения технологий распознавания речи в обучении языкам.

Ключевые слова: Технологии распознавания речи, изучение языков, искусственный интеллект, произношение, аудирование, цифровое образование, инновационные методы, самостоятельное обучение, образовательные технологии.

Abstract. This article examines the role and significance of speech recognition technologies in the process of language learning. Modern speech recognition systems, developed based on artificial intelligence, help learners improve pronunciation, enhance listening comprehension skills, and support independent learning. These technologies also enable personalized learning approaches and increase the effectiveness of the educational process. The article analyzes the advantages, limitations, and future prospects of using speech recognition tools in language education.

Keywords: speech recognition technologies, language learning, artificial intelligence, pronunciation, listening comprehension, digital education, innovative methods, independent learning, educational technologies.

Kirish. Bugungi kunda globallashuv jarayonlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda xalqaro aloqalarning kengayishi xorijiy tillarni o'rganishga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan nutqni aniqlash texnologiyalari til o'rganish jarayonini samarali tashkil etishda muhim vositalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Nutqni aniqlash texnologiyalari o'quvchilarning talaffuzini to'g'rilash, nutqdagi xatolarni aniqlash va ularni tezkor tarzda bartaraf etishga yordam beradi. Bu esa o'quvchilarning og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Shuningdek, ushbu texnologiyalar tinglab tushunish, so'z boyligini oshirish va real muloqotga yaqin muhit yaratishda ham samarali vosita hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim muhitida nutqni aniqlash tizimlari individual yondashuvni ta'minlash imkonini beradi. Har bir o'quvchi o'z bilim darajasiga mos ravishda mashqlarni bajarishi, xatolarini mustaqil aniqlashi va ularni tuzatishi mumkin. Bu esa ta'lim jarayonining interfaoliligini oshiradi va o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi. Shu bilan birga, nutqni aniqlash texnologiyalaridan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, aksent va dialektlarni to'g'ri aniqlashdagi qiyinchiliklar, texnik nosozliklar hamda barcha tillar uchun bir xil darajada rivojlanmaganligi kabi jihatlar mavjud. Shunga qaramay, ushbu texnologiyalarning istiqbollari juda keng bo'lib, kelajakda ta'lim tizimida ularning o'rni yanada ortib borishi kutilmoqda.

Asosiy qism. Nutqni aniqlash texnologiyalari bugungi kunda til o'rganish jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu texnologiyalar sun'iy intellekt va mashinaviy o'rganish algoritmlariga asoslangan bo'lib, inson nutqini matnga aylantirish, talaffuzni baholash hamda xatolarni aniqlash imkonini beradi. Natijada o'quvchilar o'z nutqidagi kamchiliklarni tezda aniqlab, ularni bartaraf etish ustida ishlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Mazkur texnologiyalar yordamida til o'rganishda interaktivlik darajasi ortadi. Masalan, o'quvchilar maxsus mobil ilovalar yoki dasturlar orqali matnlarni o'qib, o'z talaffuzlarini tekshirishi, real vaqt rejimida baho olishi mumkin. Bu esa an'anaviy darslarga nisbatan ko'proq qiziqish uyg'otadi va o'quv jarayonini samaraliroq qiladi. Shuningdek, nutqni aniqlash tizimlari o'quvchilarning tinglab tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'quvchi nafaqat eshitadi, balki eshitganini qayta aytish orqali o'z bilimini mustahkamlaydi. Bu jarayon tilni tabiiy muhitda o'rganishga yaqin sharoit yaratadi. Individual yondashuvni ta'minlash ham nutqni aniqlash texnologiyalarining muhim afzalliklaridan biridir. Har bir o'quvchi o'z bilim darajasiga qarab topshiriqlarni bajaradi, xatolar ustida mustaqil ishlaydi va asta-sekin o'z ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini shakllantiradi. Biroq, ushbu texnologiyalardan foydalanishda ayrim kamchiliklar ham mavjud. Jumladan, ayrim hollarda tizimlar turli aksent va shevalarni to'g'ri aniqlay olmaydi. Bundan tashqari, texnik vositalarga bog'liqlik va internet sifati ham ta'lim jarayoniga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shunga qaramay, bu kamchiliklar texnologiyaning umumiy samaradorligini pasaytirmaydi.

Xulosa. Nutqni aniqlash texnologiyalari til o'rganish jarayonini samarali, qiziqarli va interaktiv qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu texnologiyalar o'quvchilarning talaffuzini yaxshilash, tinglab tushunish va og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, individual yondashuvni ta'minlab, mustaqil o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi. Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi bilan nutqni aniqlash tizimlari yanada mukammallashib, ta'lim tizimida keng qo'llanilishi kutilmoqda. Shu bois, ushbu texnologiyalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish va ulardan samarali foydalanish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Nutqni aniqlash texnologiyalari zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas

qismiga aylanib bormoqda. Ular nafaqat til o'rganishni osonlashtiradi, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, o'z ustida ishlash va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini ham shakllantiradi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o'rganishda talaffuz va og'zaki nutqni rivojlantirishda ushbu texnologiyalarning o'rni juda katta. Shuningdek, nutqni aniqlash tizimlari ta'limni zamonaviy raqamli muhitga moslashtirishga yordam beradi. Bu esa dars jarayonini yanada interaktiv, qiziqarli va samarali qiladi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xudoyberdiyev Z. — Til o'qitish metodikasi. Toshkent, 2020.
2. Abduqodirov A. — Ta'limda axborot texnologiyalari. Toshkent, 2021.
3. Karimov I. — Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2019.
4. Richards J.C. — Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge, 2014.
5. Brown H.D. — Principles of Language Learning and Teaching. Pearson, 2015.
6. Пассов Е.И. — Методика обучения иностранным языкам. Москва, 2010.
7. Полат Е.С. — Новые педагогические технологии. Москва, 2007.